

прогресу і гуманізму. Цей «круїз на звірі» породив стримку прогресу технологій, але не змінив сутність людини. Утворився «розрив між можливостями техніки та людською сутністю» – розрив між можливостями техніки та людською сутністю. Виникла дилема – або згортати технічний прогрес, або покращувати духовний світ людини. Таким чином, екстенсивний розвиток завершився.

В умовах кризи відбувається різка активізація архаїчного елементу культури. «Варварізація» кризового суспільства відбувається у різних формах. Націоналізм в сучасність повертаються типи людей із, здавалося б, далекої історії. У умовах численних соціальних та національних конфліктів, що спалахнули в пострадянському просторі, з'являється такий контмодерністський тип авантюриста, як «бойовик», тотожний з найманцем, кондотьєром, ландскнехтом. Розпад стабільних життєвих умов призводить до того, що, виявляється, простішим добувати блага шляхом насильства, чим завдяки трудовим зусиллям. Останнє вимагає також необхідних робітничих навичок, знань, але в сучасних умовах виявляється тяжкою справою як в матеріальному, так і в інтелектуальному плані. Навчитися користуватися зброєю набагато простіше. Тому «бойовик» покидає світ виробничої культури, реалізуючи свої амбіції в різних роду воєнізованих структурах. Основними способами його діяльності стають відкрита і прихована експропріація, шантаж, відверті пограбування, мародерство.

Втрата людиною цілісного світу та духовної складової призводить до сконцентрованості на індивідуальних психічних переживаннях, внаслідок чого зростає інтерес до містики, різних аномальних явищ і феноменів. Такі ранні форми релігії як анімізм, фетишизм, магія, шаманізм нині є невід'ємною частиною постмодерністської архаїзації. Популярним у сучасній ігровій культурі є фантасмагоричний

марк середньовічних балад, легенд, саг. Крім того, у суспільстві посилюється інтерес до відповідної літератури, кіно, ролевих ігор (знаковою у цьому стилі є відеоігра Дж. Р. Толкієна «Володар колець»). Популярними у комп'ютерній грі субкультурі є сюжети боротьби головного героя з хаосом, силами зла, мандрівки невідомими світами. Неязичницький характер постмодерну виявляється майже у всіх видах мистецтва та відтворює увесь арсенал символів, сакральних знаків та ритуальних дій, надавши їм сучасної форми. У суспільстві набувають поширення найархаїчніші елементи ідеології, життєвості, свідомого й несвідомого, загальний життєвий устрій, відтворюються й посилюються етнічні, кастові й кланові структури, локальні центри тощо. При цьому модернізаційний рух є внутрішньо асинхронним, відтворюючи в суспільстві безліч структурних розривів: щось дійсно рухається вперед, інше розвивається набагато інертніше або навіть відстає назад; частина населення отримує переваги й реалізує нові можливості, коли інші, навпаки, втрачають те, що мали.

Таким чином, за умов кризи, архаїчний субстрат пасіонарізується і створюється на могутню силу, здатну знищити будь-які паростки модернізації. Тому розвиток культури має бути динамічним і спрямованим на прогрес. Усі архаїчні прояви, які не сприяють розвитку суспільства, перешкоджають формуванню повноцінної мислячої особистості, є шкідливими й небезпечними, тому що вони повертають суспільство до регресу й ведуть до його загибелі.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

І.І. Степаненко, м. Харків

Правове виховання, порівняно з іншими напрямками виховання, має свою специфіку. Для здійснення правового виховання перш за

все потрібно чітко усвідомлювати те, що це складний процес, пов'язаний систематичним впливом оточення на свідомість дитини, що в майбутньому запорукою становлення громадянина з чіткою громадянською позицією є правовою культурою.

Справжнє правове виховання повинно орієнтуватися на те, щоб права інформація, отримана в процесі навчання, служила створенню системи стійких звичок діяти за будь-яких умов і в будь-яких ситуаціях тільки правомірно, а також вести боротьбу з будь-якими правопорушеннями. Тобто правове виховання є різновидом соціального контролю, що покликаний регулювати негативну й небезпечну для суспільства девіантну поведінку серед молодих людей, зокрема запобігання підлітковим і молодіжним злочинам. Насамперед це обумовлено тим, що «попередження злочинності серед неповнолітніх є найважливішим аспектом попередження злочинності у суспільстві» [2].

Прикладом позитивного впливу правового виховання на свідомість молодих людей ми можемо назвати введення у Великій Британії в 2002 році шкільну програму предмету Громадянство, який було запроваджено з метою надання дітям інформації стосовно їх прав та обов'язків. Так, можна прослідити зменшення кількості правопорушень, скоєних неповнолітніми в Об'єднаному Королівстві, на 50 відсотків [3].

Але, не зважаючи на такі оптимістичні цифри, рівень підліткової злочинності залишається на досить високому рівні. Так, в процентному відношенні 17 відсотків арештів серед британців приходить на дітей віком від 10 до 17 років, тобто кожний шостий злочин скоюється неповнолітнім [3].

Вирішувати питання ефективності правового виховання неможливо без всебічного аналізу першопричин стрімко зростаючих криміналізації суспільства й девіацій у молодіжному середовищі. Соціальна незрілість молоді, підвищене прагнення до незалежності, сполучені з недостатньою здатністю передбачити

результати власних дій, а також складність самого процесу соціалізації, – все це впливає на ще неусталену психіку підлітків і в результаті визначає поведінку неповнолітнього.

До не менш важливих причин, що слід враховувати у процесі правового виховання неповнолітніх, належать і фізіологічні особливості молодого покоління: емоційна збудливість, невміння стримуватися, прагнення до активної діяльності за умов браку життєвого досвіду.

Крім загальних причин не правової поведінки неповнолітніх і молоді можна вирізнити і специфічні, насамперед, негативний вплив родини. До того ж позначається негативний вплив і найближчого оточення як з боку однолітків, так і дорослих.

Важливою є й та обставина, що в молодіжне середовище миттєво проникають стереотипи поведінки, несумісні із суспільними цінностями (пропаганда наркотиків, культу насильства, статевої розбещеності), які найчастіше стають визначальними у виборі підлітками варіанта поведінки. Усе назване найбагатішим чином перетинається з невмінням або небажанням педагогів формувати позитивні правові цінності й ідеали в школярів.

Ці обставини і формують криміногенну особистість, якій притаманні втрата інтересу до навчання, байдужість до проблем суспільства, істотні перекручення моральної й правової свідомості, зокрема, розуміння обов'язку, совісті з урахуванням особистих бажань або групової солідарності. Сформований криміногенний тип особистості вже готовий до вчинення злочину, й у відповідній ситуації така дитина, не замислюючись, скоїть його.

Викладаючи матеріал на уроках правового виховання, слід обов'язково піднімати тему, що належить до суспільно небезпечної, – це наркоманія. Точну чисельність осіб, які зловживають наркотиками, визначити практично неможливо. Але, за даними ООН переважна більшість наркоманів (70%) – це

молоді люди у віці до 30 років; понад 60 % уперше пробують наркотики до 19 років [1]. Отже, наркоманія – це не просто проблема молодіжна, яка обов'язково повинна враховуватися в процесі правовиховної роботи.

Треба наголосити і на тому, що зловживання алкоголем – це найпоширеніша форма девіантної поведінки серед неповнолітніх і молоді, яка безпосередньо призводить до правопорушень і злочинів. Тому поряд з профілактикою наркоманії системі правового виховання, як засобу правової соціалізації особистості, належить орієнтуватися на профілактику й інші соціальних хвороб.

Однак загрозливі темпи зростання неправової поведінки саме в підлітковому середовищі не можна відносити тільки до недоліків і прорахунків у виховній роботі правоохоронних та навчальних закладів. Очевидно, тут є інші більш важливі причини, яким необхідно дати всебічну оцінку й аналіз, оскільки саме вони дозволяють простежити внутрішній стан особистості.

Як висновок зазначимо, що на даний час перед суспільством виникає важливе завдання – побудувати відповідну систему правовиховного впливу не тільки на молоде покоління, а на всіх членів суспільства, яка забезпечує повноцінний розвиток і вдосконалення форм життєдіяльності людей, їх соціальну адаптацію й правову соціалізацію.

Література

1. Наркоманія угрожает гуманитарной катастрофой. – HYPERLINK "http://www.podrobnosti.ua/society/"http://www.podrobnosti.ua/society/.
2. Руководящие принципы Организации Объединенных Наций для предупреждения преступности среди несовершеннолетних (Эр-Риядские руководящие принципы, 1990 г.) Режим доступа: <http://www.juvenilejustice.ru/documents/d/world/errijad>
3. Youth Justice Board / Ministry of Justice / Statistics bulletin/ Published 26 January 2011 [Електронний ресурс] Режим доступу: HYPERLINK

"http://www.justice.gov.uk/downloads/statistics/youth-justice/yjb-statistics-10-11.pdf" <http://www.justice.gov.uk/downloads/statistics/youth-justice/yjb-statistics-10-11.pdf>

ВИЩА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

І.О. Степанець, м. Харків

Світовий освітній простір – складна відкрита система, що перебуває у процесі перманентної трансформації. Він об'єднує регіональні й національні освіти – системи різного типу і рівня, що характеризуються схожістю філософських і соціокультурних традицій.

Сучасний світовий освітній простір, по суті, є єдиним організмом, який розвивається під впливом загальносвітових тенденцій, що посилюються: глобалізації, демократизації, гуманізації, віртуалізації при прагненні збереження своєрідності національних освітніх систем та ін.

Важливими для прогнозування реального відродження і ефективного управління системою, зокрема, вищої педагогічної освіти в Україні є певні загальні тенденції, що простежуються на рубежі століть у світовому освітньому просторі:

– демократизація систем освіти для надання рівних прав і можливостей у здобутті освіти незалежно від національної і расової приналежності, автономності й самостійності навчальним закладам;

– значний вплив соціально-економічних чинників на отримання освіти, зокрема культурно-освітня монополія окремих етнічних меншин, платні форми навчання;

– індивідуалізація освіти, що виявляється в розвитку національних